

V lednu roku 1901 vyšla v časopise „Zlatá Praha – Světozor“ tato práce Doc. Dr. Vladimíra Josefa Procházky:

Popisuje objev „Nové Ochozské chodby“ v Ochozské jeskyni

NOVÉ JESKYNNÍ CHODBY OCHOZSKÉ.

Téměř uprostřed Moravy, trochu k severu posunuto, rozkládá se skoro v dohledu hlavního města našeho markrabství krajinné území, plničkě kouzla poesie přírodní, protkané tolika zjevy podivuhodnými, že podiv i úžas tě jímá, kamkoli se v něm jen vrtneš. Ať se ubíráš k severu, ať bloudíš po jeho jihu, ať jdeš na příč přes ně, všude postřelneš ve scenerii krajinné protivy, všude uznamenáš úkazy, po nichž bys nejen u nás, ať v horách, ať v rovinách, marně slídl. Neboť putuješ-li údolím, mniš, že jsi se ocitl v krajině hornaté, jejíž kopce kolmými skalnatými svahy pnou se k nebi; vystoupíš-li však po úbočí na domnělá jejich temena — rovina, místy jako stůl plochá, rozkládá se před tebou. Jdeš údolím; vysoký les porůstá svahy, šťavnatý, bujný pažit pokrývá dno, bystrý potok vine se paloukem, mladé jedle a smrky kupí se tu a onde v malé háje. Šelest větříku ve vrcholcích stromů splývá s bubláním potoku a tichou ptačí písní, jejíž ozvěna vznáší se k vrcholům ponurých skal. A když zanikne, v klidu velebném tone duše ... Jdeš dál. Údolí se zužuje, kolmé jeho svahy vyvyšují se k oblakům, potok, zdá se, že se rozšiřuje, v údolí se temní. Šumot potoku slábne, hladina jeho se vyhlazuje, před námi zeje vchod jeskyně, nad hlavami pak tyčí kolmá stěna do závratné výše. Pod ní vyvěrá tiše, skoro nepozorovaně, křišťálový potok. Několik kroků odtud není po potoku ani sledu. Jdeš hodinu, dvě; po vodě ani památky. Podívuješ se. Shledáváš, že to zjev skutečně zvláštní, leč mnohdy sotva že jsi se probral z údivu, pozoruješ, že les řídne, svahy jeho se rozbíhají, a ani se nenaděješ, moře skal, skalisk i drobné šedé drti šíří se před tebou. Rozvrat, spousta, kam zrak dohlédne. Marně pátráš po syté zeleni. Vyprahlý pažit skrývá se tu a onde mezi skalisky. Jak rád mineš tato místa rozvratu a samoty.

Leč putuješ-li dále tímto podivným krajem, vyjdeš na jeho severním a východním pomezí do údolí, při dolním konci uzavřených. Četné otvory jeskyní kynou ti v nich v ústřety. Je-li po deštích,

průtrži mračen, nebo náhlé jarní rozjize, rozvodněné potoky řítí se jimi prudkostí horských bystrin a vrhají se na úpatí skalních stěn za ohlušujícího rachotu do podzemí; naproti tomu hospodaří-li v kraji sucho, vinou se po dnech suchá koryta potočná, a teprve nahoře v těchto údolích tekou slabé potůčky, ztrácejíce tou měrou vodu, jak se blíží podzemním otvorům (propadáním).

Rozhlédneš-li se posléze po dnech údolních a suchých žlebů i po náhorní rovině, zrak tvůj spočine s podivením nejen na velkolepé propasti »Macochy«, nýbrž též na přechetných nálevkovitých propadlinách, místy tak pravidelných, jako by je byli do půdy vysoustruhovali. Jsou to potměšilé »závrty«, jichž tamější rolník i lesník tolik nenávidí. Běží buď v řadách za sebou, buď tulí se v chomáčích, neb vyskytují se o samotě. Kdekoli se prohlubují, všude jsou metlou rolníka, s nímž tuhý vedou boj.

»Moravským Švýcarskem« zvali tento kraj, dokud měli na mysli toliko zdánlivě horský ráz jeho údolí. Leč dnes zvolili jsme proň název jiný, opodstatněný vlastnostmi jeho povrchu i vnitřního slohu. Zoveme jej krasem, k čemuž nás podzemní potoky, jeskynní bludiště, slepá údolí, suché žleby, závrty, propasti a j. zcela opravňují.

Jeskynní bludiště! Jsme-li spravedliví, rádi se přiznáváme, že v nich a jejich okolí první záblesky usilovné práce výzkumní v našem krasu vyšlehly. Bylyť jeskyně sloupské její vzpruhou na severu, jeskyně ochozské na jihu. Leč různé k sobě vábily. Jeskyně sloupské byly vyhledávány pilně, naproti tomu ochozských minul tak mnohý, který po léta kopal v jeskyních jiných ať již kosti vyhynulých zvířat, ať slídl v nich po zbytcích předvěkého člověka. Příčina záleží prostě v tom, že jeskyně sloupské (horní patro) jsou suché, kdežto ochozské protéká občas potok.

Jeskynní bludiště ochozské rozkládá se mezi vesnicí Hostěnicemi, tamějším slepým údolím a romantickým suchým žlebem Hadeckým, asi uprostřed mezi propadáním hadeckého potoka a východu spojených potoků: hadeckého — ochozského a hostěnického. Východ jeho, železnou mřížovou brankou uzavřený, ústí do hlubokého koryta, které splývá na konci s Hadeckým žlebem. Z Brna přes

Juliánov, Klajdovku a Horní mlýn v údolí Říčky dorazíme k němu asi za $\frac{1}{2}$ 3 hodiny.

Jeskynní bludiště ochozské bylo v letech třicátých tohoto století objeveno. Váňček z Ochoze vnikl do něho náhodou (1830). Až do roku 1840 nedbal o ně nikdo mimo J. Hornische. Teprve když Hornisch uveřejnil jeho popis v brněnském časopisu »Moravia« (1838), začali si ho bedlivěji všimati a častěji navštěvovati. Když se posléze hrab. Fr. X. Dietrichstein, tehdejší majetník křtinského panství, dověděl o jeho nádherné výzdobě krápníkové a značné rozloze jeho chodeb, kázal do něho prolomiti pohodlný vchod, dal pak upravit jeho chodby, a když práce byla vykonána, otevřel je slavnostně dne 28. srpna 1840. Velkolepost krápníkové výzdoby ochozské jeskyně, tehdy ještě neporušené, oslnila všechny navštěvovatele. Nadšení bylo tak veliké, že tehdejší ředitel severní železné dráhy cís. Ferdinanda, R. Foges, obíral se myšlénkou, vystavěti do Hadeckého údolí k ochozské jeskyni železniční odbočku.

Přeškoda, že se záměr jeho neuskutečnil! Jak jinak by to asi dnes vyhlíželo v jižním dílu našeho krasu, kdyby železná dráha alespoň k jižnímu jeho pomezí zabíhala. Prost silnic, pohřešuje dobré voznice, jest zřídka navštěvován, zanedbán, zapomenut, přes to, že leží takoruka před branami hlavního města našeho markrabství. Odtud též pochodí, že až dosud známe toto velezajímavé jeskynní bludiště mnohem méně než sloupské.

První, kdož začali vědecky pracovati o jeskyních ochozských, byli nestor archaeologie moravské dr. J. Wankel a horní inženýr A. Mládek. Již roku 1857 znali rozlohu i směr přístupných jeskynních chodeb, mimo to věděli zcela jistě, že potok hostěnický, když se rozvodní, vniká do velikých síní a přitéká do nich levou chodbou. Co k tomu později až do letoška bylo přičiněno, jest v podstatě nepatrné. Skutečnost jimi zjištěná, že totiž ochozské jeskyně jsou jeskyněmi potočními, pocituje se i dnes. Bránit vybrati se do nich za pohody jakékoli.

Letošní suché léto a suchý podzim vyzývaly k jejich návštěvě. Studuje letos jižní díl našeho krasu, byl jsem odhodlán vniknouti do ochozských jeskyní za okolností jen trochu příznivých. Že mi pohoda tolik popřeje, ani jsem netušil. Když na

konci srpna potoky našeho území vyschly, a v druhé polovici září vody jejich při východním pomezí daleko před propadáními se ztrácely, umínil jsem si vybrati se do ochozského jeskynního bludiště a prodrati se levou chodbou tak daleko, jak to bude jen možno. Šťastná náhoda pak svedla mne se dvěma odvážnými muži, s p. R. Pohlem, kand. horn. inženýrství, a J. Muzikářem, učitelem v Mokré, kteří mne podporovali vydatně v pracích mých. Skoro hravě bylo provedeno obtížné měření starých chodeb. Byli jsme v chodbě levé, prodravše se až tam, kam se naši předchůdcové nedostali. Přes to bylo zjevno, že se vnikne dál. A sotva uplynulo čtvrt hodiny, ocitli jsme se na pokraji oddílu, kde strop i dno počaly se ponenáhlu od sebe vzdalovati. Skupina velkých krápníků stojí tam jako by na stráži. Zvědavost pudila nás ku **předu; roj otázek míhal se myslí. Nejpalčivější byla, kam chodba běží.** Směr se měnil, leč záhy proskakovalo, že jdeme k východu, odbočujíce ponenáhlu k severu. Bylo zjevno, že se ubíráme k Hostěnickému propadání. Urazili jsme 321 m. od začátku levé chodby, tedy 231 m. v novém oddílu; voda, zatopující dno jeskyně, zabránila dalšímu postupu. Druhý den pak bylo zjištěno, že by po voru bylo možno nejméně 30—40 m. dále proniknouti. Leč pokus ten odložen na příští rok.

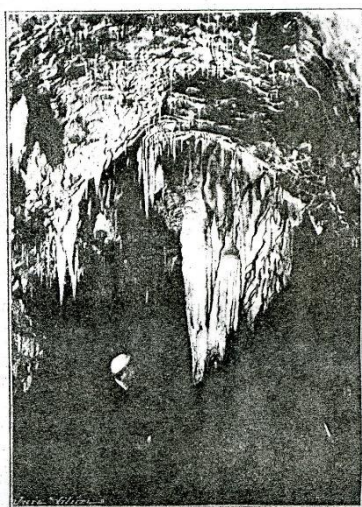
Přes to, že prostornost nových těchto jeskynních chodeb není tak velká, jako hlavních síní ochozského bludiště, tož přece jen tvar jejich a jmenovitě krápníková výzdoba jsou neobyčejně bohaty a rozmanity. Po této stránce řadím je v čelo krápníkových jeskynních bludišť moravského krasu. Rozhodně však pokud se týká čistoty krápníků, jemnosti jejich, zvláště stalaktitů, nevyrovná se jim nic v našich moravských jeskyních. Již z fotografií přiložených, které jsou dílem p. dra. Burkharta v Brně, možno si učiniti názor o bohatství, rozmanitosti i nádhře krápníků nových jeskynních chodeb ochozských. Aby obraz ten byl alespoň zhruba doplněn, jest třeba představit si, že tisíce stalak-

titů, namnoze teninkých jako brk, mnohdy zděli až skoro $\frac{1}{2}$ m., pokrývá hustým lesem stropy, mezi nimiž stalaktity tlustší a tlusté se proplétají; dále že dno poseto jest četnými stalagmity; z výklenků a komínů řinou se mocné příkrovy krápníkové, na povrchu i na dolním konci různě vytvořené, místy krápníkové stupně skládající, kdežto se stěn splývají dlouhé stalaktitové povlaky, podobné kobercům, přehozeným přes zábradlí a volně visícím. Leč korunou všech těchto krápníkových tvarů, namnoze pittoreskních, je zvonovitý stalaktit asi uprostřed nových chodeb.

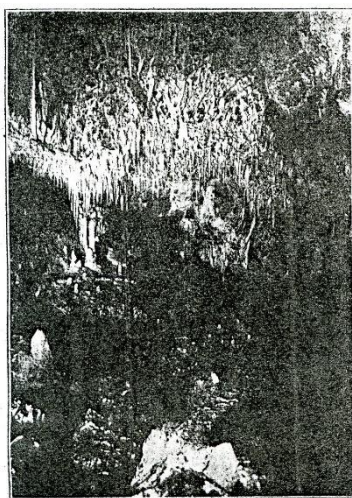
Budou-li tyto jeskynní chodby návštěvě obecnstva přístupny? Toť otázka, na kterou neodvažují se dnes určitě odpovědět. Pro svou osobu jsem však o tom pevně přesvědčen,

že ochozské bludiště jeskynní, jehož délka chodebými letošními výzkumy vzrostla skoro na kilometr, dá se upravit, aby návštěvatel mohl jím nerušeně projít, a to i v dobách, kdy se toho dnes nikdo neodváží. Ovšem, bude k tomu třeba i nákladu i námahy. Zdáli se oběho dojde, snad brzká budoucnost nám vyjeví.

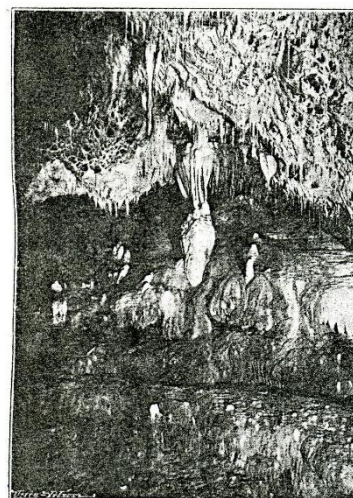
V. J. PROCHÁZKA.

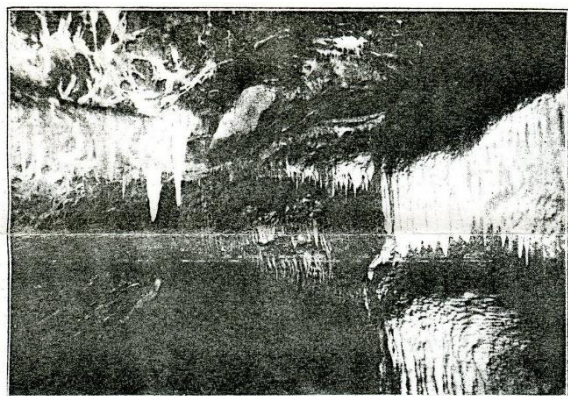
1.

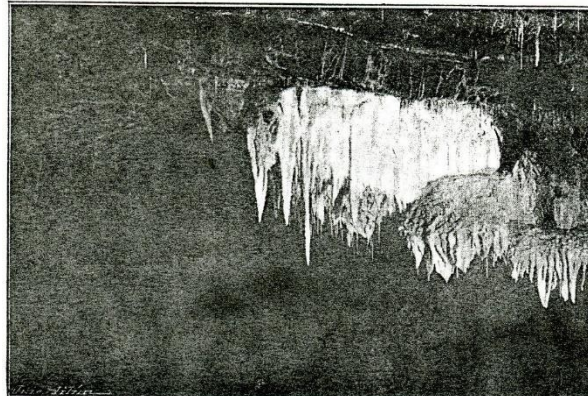
2.

3.

4.

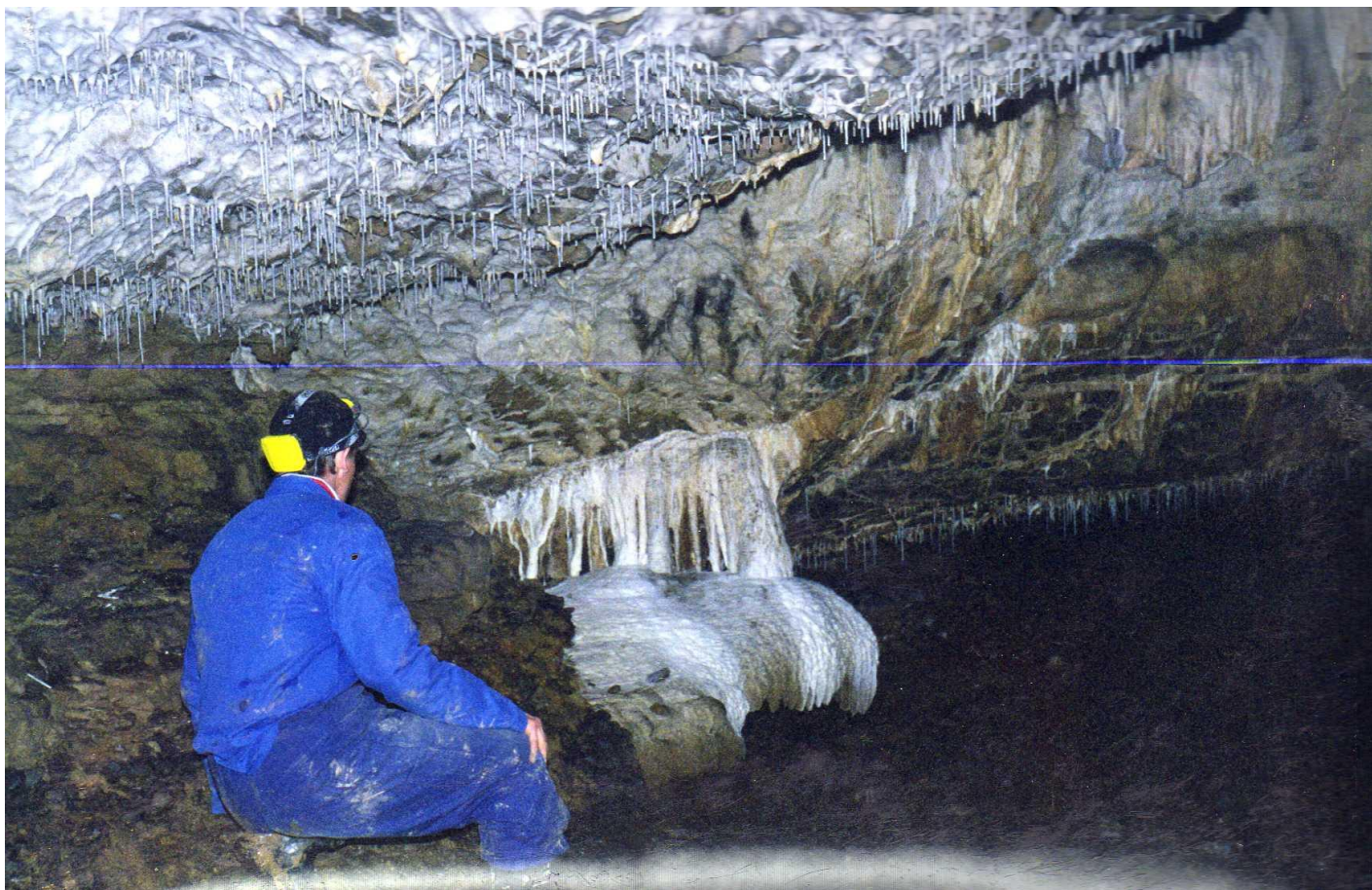
5.

V článku V.J.Procházky z r. 1900 je otištěno 5 obrázků, pořízených v oné době (dle textu) Dr. Burkhardtem (určitě nejde o RNDr Rudolfa Burkhardta, vedoucího KO MM, který se narodil 21. března 1925). Popisy těchto obrázků zní takto:

- 1.) Krápníkový útvar „Zvon“ v nově objevené chodbě. (Dnes nese název „Hrozen“).
- 2.) Partie ze zadního konce „Nových chodeb“.
- 3.) Krápníková kaple. (Dnes nazývána „Obří tlama“)
- 4.) Partie ze středu „Nových chodeb“.
- 5.) Partie poblíž zvonu.

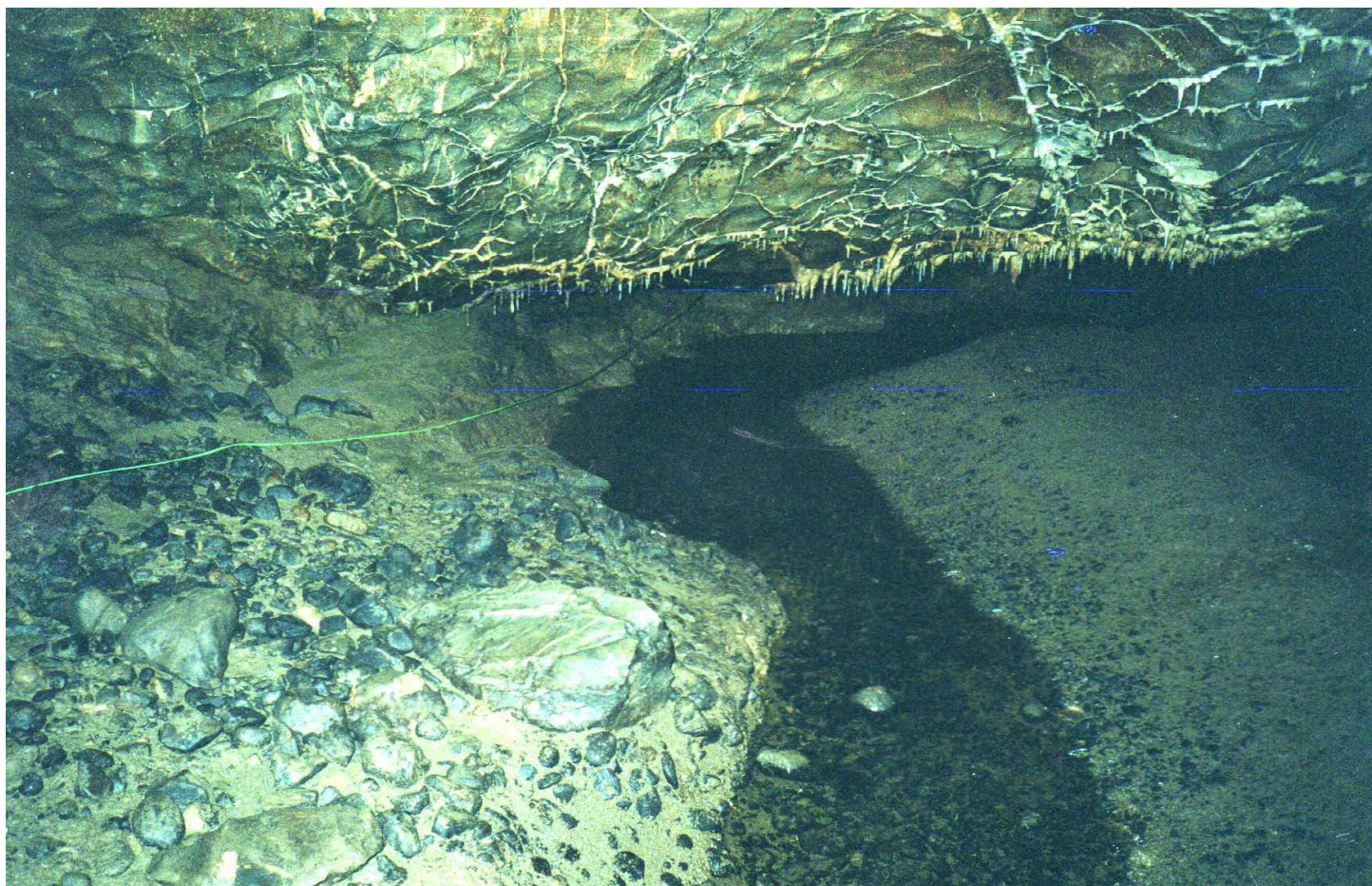
Nyní mi dovozte, abych článek J.V. Procházky doplnil fotografiemi z doby relativně nedávné. Z posledního Velkého domu Ochozské jeskyně nazvaného Křížův dům odbočuje chodba, nazvaná Spojovací síň (Názvy použity podle mapy P. Ryšavého z r. 1944). Na jejím

konci podležeme stropní předěl a ocitáme se v tzv. Wanklově chodbě. První snímek je z jejího počátku. Pak se strop snižuje až na výšku cca 70 cm, ale chodba je stále asi 6 m široká.

Nepovedený snímek níže zachycuje partii z Wanklovy chodby:

Tento snímek zachycuje konec Wanklovy chodby. Tohoto místa dosáhl Dr. Wankel s ing. Mládkem v r. 1849. Následoval tzv. Wanklův sifon, kterým se Procházka se svými přáteli prokopával do dalších partií tzv. „Nové Ochozské chodby“.

První, co v nově objevených partiích mohl vidět, byl sintrový útvar, dnes zvaný „Lustr“. Možná jde o Burkhardtův snímek č. 5, nazvaný „Partie poblíž Zvonu“

Ještě dva záběry na Lustr z různých stran.

Na dalším snímku, jehož autorem je Ladislav Slezák vidíte útvar, který Procházka nazval „Zvon“ a kterému se dnes říká „Hrozen“. Je to ze snímků Dr. Burkhardta, otištěných ve Zlaté Praze ten první snímek.

Snímek níže, jehož autorem je opět L. Slezák je totožný se snímkem č. 3, který Procházka nazval „Krápníková kaple“. Dnes se tomu útvaru říká „Obří tlama“.

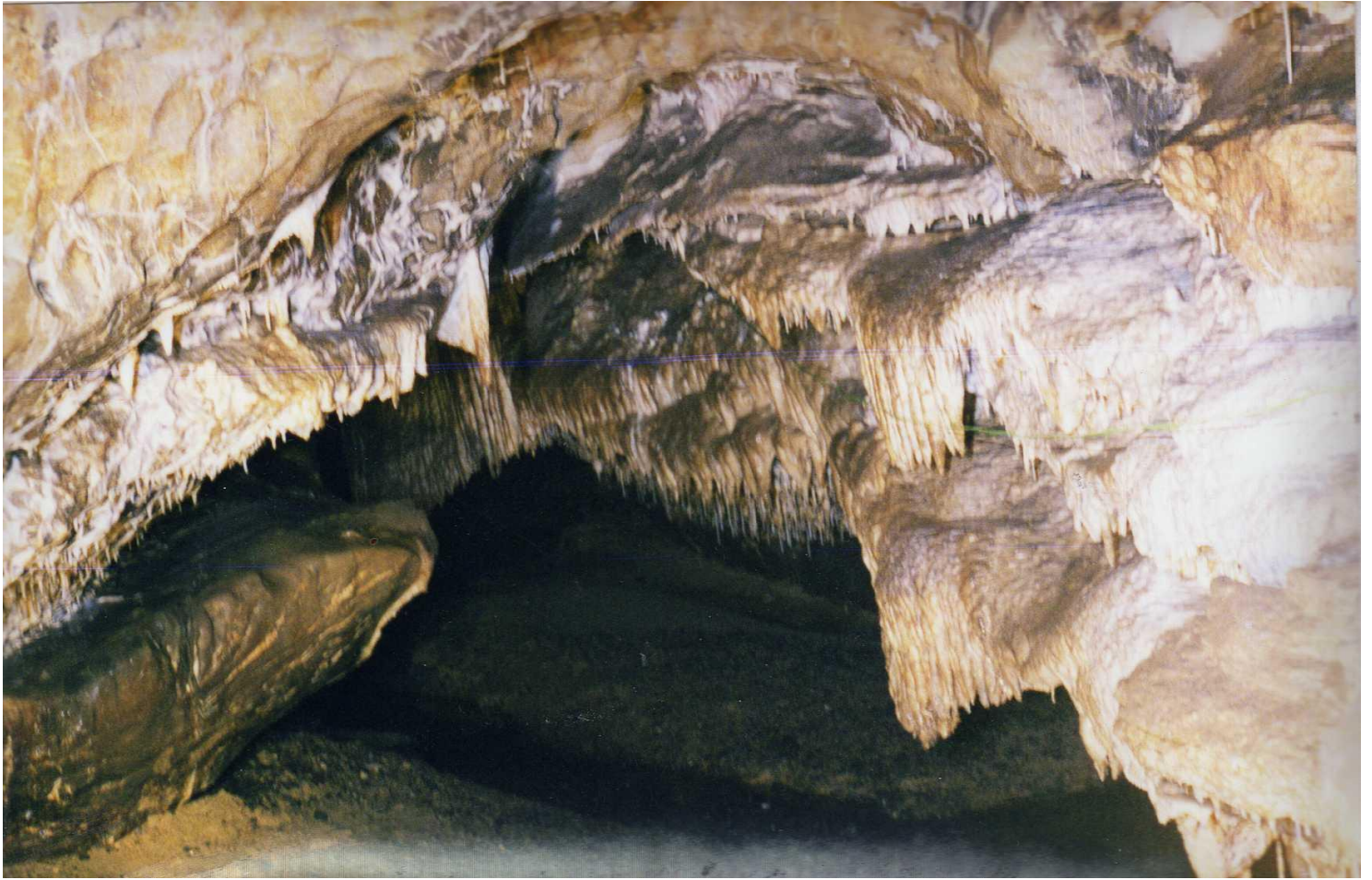

Další dva snímky jsou z partií za Obří tlamou:

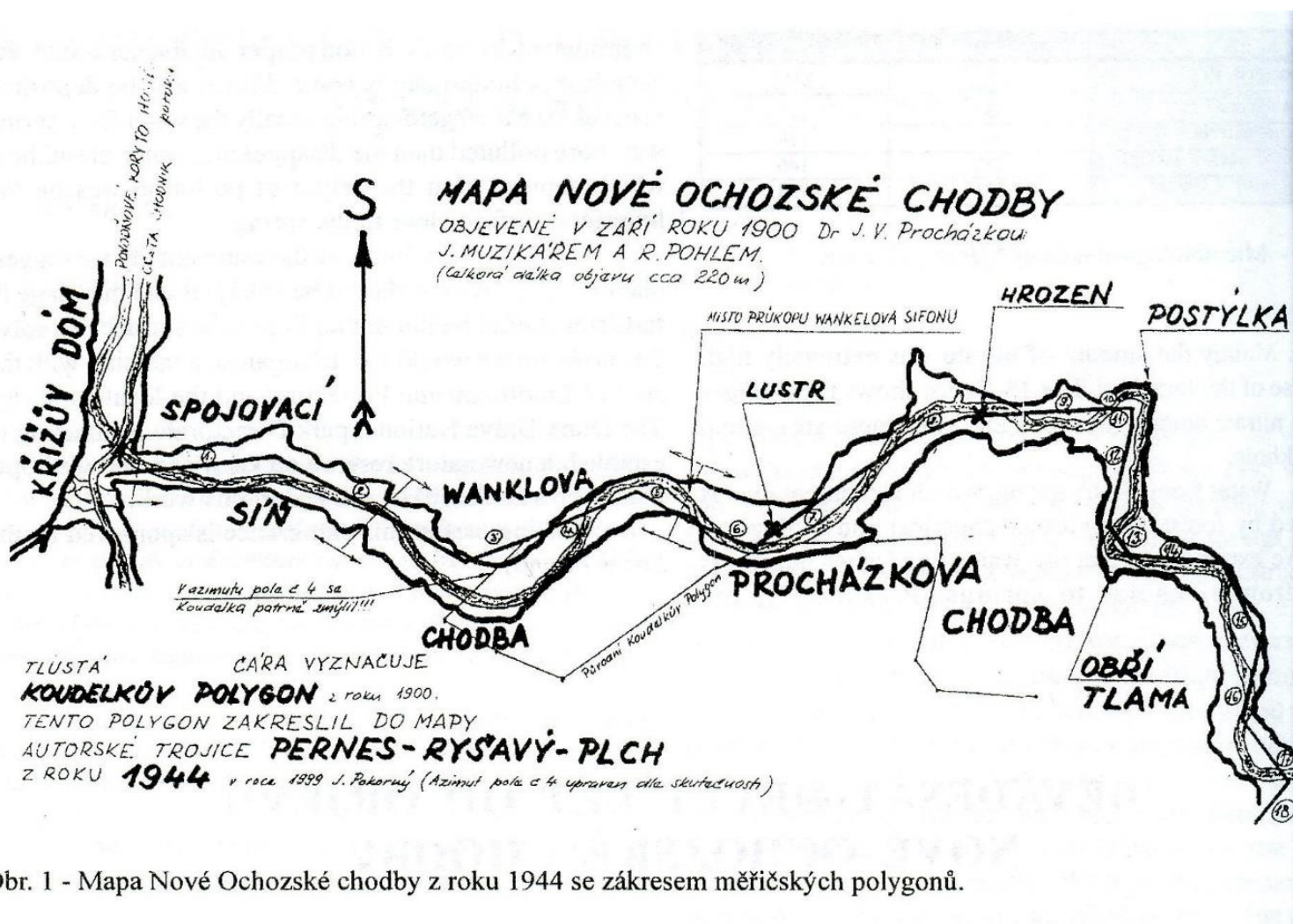

Jak vidíte, krápníková výzdoba je zde překrásná a uchovala se dodnes proto, že je přístupná jen speleologicky. (Plazivkou Wanklovy chodby).

A ještě snímek z konce „Procházkovy koridoru“. Až sem někam se probil v září r. 1900
Procházka se svými přáteli:

A nakonec mapa Procházkova objevu. Polygon Floriána Koudelky, vkreslený do Ryšavého mapy z r. 1944.

Obr. 1 - Mapa Nové Ochozské chodby z roku 1944 se zákresem měřičských polygonů.

Zpracoval: Josef Pokorný

Ze serveru SPELEO.cz

zrcadlíme také na webu:

www.speleozahady.cz